

**CONVENI ESPECÍFIC DE COL·LABORACIÓ ENTRE L'INSTITUT CATALÀ
D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA I L'INSTITUT MUNICIPAL DE CULTURA I
ESPORTS DE TERRASSA PER A LA REDACCIÓ D'UNA MONOGRAFIA
SOBRE LES INVESTIGACIONS DUTES A TERME AL CONJUNT
MONUMENTAL DE LES ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA**

Terrassa, 13 de desembre de 2006

REUNITS

D'una banda, el Dr. Josep Guitart i Duran, director de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), que actua en nom i representació d'aquesta entitat, d'acord amb el seu càrrec i amb les funcions que li foren delegades pel Consell de Direcció de l'Institut amb data d'11 d'abril de 2002. L'Institut és un consorci integrat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili creat per l'Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya, de 2 de maig de 2000 (DOGC núm. 3143, de 19 de maig), amb domicili social a Tarragona, plaça d'en Rovellat, s/n i CIF S-4300033-J.

I, d'altra banda, d'Il·lm. Sr. Pere Navarro i Morera, com a president de l'Institut Municipal de Cultura i Esports de Terrassa, amb CIF núm. P-5827904-C i domicili al carrer Font Vella, 28, 08221 de Terrassa.

EXPOSEN

Primer.- Que l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) és un consorci públic que ha estat creat per desenvolupar la recerca, la formació avançada i la difusió en el camp de l'arqueologia clàssica en un sentit ample, tant des d'una perspectiva geogràfica, que engloba la Mediterrània i el seu entorn on es desenvoluparen les cultures clàssiques, com cronològica i ètnica, comprenent les civilitzacions grega i romana i les dels altres pobles relacionats directament amb aquestes.

Segon.- Que l'Institut Municipal de Cultura i Esports de Terrassa (IMCET) és un organisme autònom de l'Ajuntament de Terrassa que gestiona el Museu de Terrassa, i té entre d'altres objectius, el de vetllar per la conservació del patrimoni historicoartístic de la ciutat (monuments, jaciments arqueològics, edificis i detalls d'interès artístic).

Tercer.- Que l'ICAC té la voluntat d'explotar científicament i cultural la riquesa considerable del patrimoni arqueològic de Catalunya, i d'afavorir la col·laboració i les sinergies amb les altres institucions que vetllen per la investigació, la conservació i la difusió d'aquest patrimoni cultural.

Quart.- Que el Museu de Terrassa dirigeix tècnica i científicament les investigacions històriques i arqueològiques al Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa.

Cinquè.- Que l'IMCET des de l'any 1998, participa amb altres institucions al Pla Director del Conjunt Monumental de les Esglésies, que té com a principal objectiu vetllar per la conservació, restauració i difusió del monument.

Sisè.- Que l'ICAC té interès en estudiar i publicar, en el marc de la seva col·lecció Documenta, un estudi sobre les excavacions arqueològiques dutes a terme en el conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa.

Setè.- Que l'ICAC i el Museu de Terrassa consideren necessari la signatura d'un conveni de col·laboració entre ambdues institucions per tal de gestionar eficaçment la redacció d'una monografia sobre les excavacions arqueològiques anteriorment esmentades

Per tant, reconeixent-se la capacitat jurídica suficient per signar aquest document,

ACORDEN

1.- És objecte d'aquest conveni establir els termes de cooperació entre l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i el Museu de Terrassa, per a la realització de totes les actuacions necessàries per al bon desenvolupament de la redacció d'una monografia sobre les investigacions dutes a terme en el Conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa en els darrers 11 anys. S'annexa al conveni el document intitulat "Proposta estudi dels treball arqueològics al conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa" que exposa la justificació i els detalls de l'estudi a realitzar.

2.-: L'Institut Català d'Arqueologia es compromet a:

2.1- l'edició d'una monografia sobre les intervencions arqueològiques dutes a terme, entre els anys 1995 i 2006 al Conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa en la sèrie Documenta de les seves publicacions.

2.2- la contractació de l'arqueòloga, senyora Maria Gemma Garcia i Llinares, responsable juntament amb el senyor Antonio Moro, arqueòleg del museu de Terrassa i director de les excavacions arqueològiques, de les intervencions arqueològiques dutes a terme per a la redacció de l'esmentada publicació.

2.3- permetre la col·laboració de l'arqueòleg, Antonio Moro, i del professor de la Universitat de Barcelona, Dr. Francesc Tuset.

2.4- donat el cas permetre la participació d'altres institucions, especialment el Museu de Terrassa, en l'edició de la publicació resultant del treball realitzat. No obstant això, farà constar en qualsevol cas la col·laboració de el Museu de Terrassa en l'esmentada publicació.

3. El Museu de Terrassa es compromet a:

3.1- permetre que els autors de l'estudi puguin consultar les dades i els materials arqueològics obtinguts a les diferents excavacions realitzades al conjunt d'esglésies.

3.2- autoritzar al Sr. Antonio Moro, arqueòleg del museu de Terrassa, que participi en la redacció de l'esmentat estudi.

3.3- autoritzar que l'ICAC pugui utilitzar en l'edició la publicació la documentació gràfica de les excavacions propietat de l'Institut Municipal.

4.- Per garantir el bon compliment d'aquest conveni, impulsar el projecte i fer-ne el seguiment es crearà una Comissió de Seguiment formada per dos representants de cada institució. La Comissió es reunirà almenys un cop l'any.

5.- L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i el Museu de Terrassa, en el marc de les seves disponibilitats, adoptaran totes aquelles mesures considerades necessàries per fer possible l'adequat desplegament i execució d'aquest conveni, facilitant els mitjans i l'ús de llurs instal·lacions, béns i serveis.

6.- Cada institució assumirà les despeses econòmiques que li pertocin d'acord als compromisos anteriorment exposats.

7.- Les qüestions litigioses que puguin sorgir en la interpretació i el compliment d'aquest conveni seran resoltes per acord de les parts i, si aquest acord no fos possible, aquestes es comprometen a la mediació abans d'iniciar qualsevol reclamació davant la jurisdicció que pertochi.

8.- Aquest conveni entrarà en vigor en el moment d'ésser signat i quedarà extingit quan s'hagin assolit completament els objectius previstos.

I, en prova de conformitat i perquè així consti, signen el present document, per duplicat, en el lloc i la data esmentats a l'encapçalament.

ICAC
Institut Català
d'Arqueologia Clàssica

Josep Guitart i Duran
Director de l'Institut Català
d'Arqueologia Clàssica

Ajuntament de Terrassa
Institut Municipal de Cultura i Esports de Terrassa

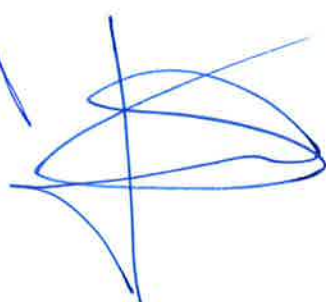
Pere Navarro i Morera
President de l'Institut Municipal
de Cultura i Esports de Terrassa

**PROPOSTA ESTUDI DELS TREBALLS ARQUEOLÒGICS AL
CONJUNT MONUMENTAL DE LES ESSLÉSIES DE SANT PERE DE
TERRASSA**

2007
Ajuntament de Terrassa
Institut Municipal de Recerca i Esports

**M. Gemma Garcia LLinares
Antonio Moro i Garcia, arqueòleg-
conservador del Museu de Terrassa
Dr. Francesc Tuset i Bertran, professor
de la Universitat de Barcelona**

Terrassa, març 2006

ÍNDIX

1. Presentació.
2. Desenvolupament de la tasca arqueològica.
3. Estat actual dels treballs i tasques pendents.
  - 3.1. Registre estratigràfic.
  - 3.2. Registre planimètric.
  - 3.3. Fotografia.
  - 3.4. Material arqueològic.
  - 3.5. Material antropològic.
4. Proposta d'estudi.
5. Proposta d'índex.

1. PRESENTACIÓ

Els treballs actuals d'investigació arqueològica duts a terme a les esglésies de Sant Pere de Terrassa van emmarcar-se dins de les directrius del *Projecte de desenvolupament cultural i integració urbana del Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa* del Pla Director de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa, elaborat per l'Ajuntament de Terrassa, amb la participació de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'arquebisbat de Barcelona i la parròquia de Sant Pere. Aquests treballs van iniciar-se l'any 1995, continuant-se els anys 1996 i 1997. L'any 2001 es van reprendre els treballs amb l'objectiu de dur a terme una tasca arqueològica en extensió a tot el jaciment, centrada en aquelles zones que podien resoldre la problemàtica plantejada per la historiografia i l'arquitectura dels edificis actuals. Aquestes excavacions van durar fins a mitjans de l'any 2004. Actualment la tasca arqueològica encara continua de manera puntual amb el seguiment de l'enderroc de part dels edificis annexes de l'antiga rectoria.

L'interès per la història i evolució del conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa és llarg i es remonta a principis de segle, moment en què l'arquitecte i polític Josep Puig i Cadafalch inicia els primers treballs d'excavació arqueològica posant a la llum la importància del conjunt episcopal. Després s'aniran succeint diferents intervencions que han culminat amb aquesta darrera intervenció de 2006. No hem d'oblidar, però, les importants intervencions de segle XVII a càrrec de mossèn Joan Arnella i les del segle XIX a càrrec de Fèlix Torres i Amat i Francisco de Paula i Villar.

Els treballs arqueològics han permès posar al descobert una important seqüència històrica que va des de l'època ibèrica fins a l'època moderna, destacant-ne les restes del conjunt religiós de l'antiga Seu Episcopal d'Ègara dels segles IV al VIII, amb gran part dels seus àmbits perfectament delimitats (edificis de culte, espais funeraris, baptisteris, zona residencial...).

2. DESENVOLUPAMENT DE LA TASCA I EL REGISTRE ARQUEOLÒGIC

L'excavació arqueològica va ser complexa degut a l'extensió i l'envergadura del jaciment, amb un nombre important de zones obertes alhora (fins a 4 sectors, amb els respectius arqueòlegs, 50 auxiliars i dos dibuixants), generant una abundant informació de camp tant a nivell de dibuix, fotografia, registre estratigràfic i material arqueològic.

Per tal de facilitar el registre de camp es va dividir la zona a excavar en diferents sectors.

- Durant la campanya de l'any 1995 es van excavar els sectors 1, 2 i 3 corresponents a l'espai entre els absis de Sant Maria i Sant Miquel.
- En la campanya dels anys 1996-1997 es van excavar els sectors 4, 5 i 6 corresponents a l'espai entre Sant Miquel i Santa Maria i al sud d'aquesta.

- En la darrera i última campanya es van excavar la resta de sectors:
  - Sector 7: espai entre els absis de Sant Pere i Sant Miquel i espai nord i oest del corredor funerari de Sant Miquel.
  - Sector 8: interior i exterior més proper de l'antic edifici de l'antiga rectoria.
  - Sector 9: correspon a una finca situada davant del conjunt, de propietat municipal, i que actualment està ocupada per un nou edifici que alberga els serveis parroquials.
  - Sector 10: espai davant de la façana sud de Sant Pere i façana oest de Sant Miquel.
  - Sector 11: sagristia localitzada a l'interior de Sant Pere.
  - Sector 12: zona de les antigues hortes.
  - Sector 13: interior de l'església de Sant Miquel.
  - Sector 14: interior de l'església de Santa Maria.
  - Sector 15: espai ocupat per part de l'antic mur de tancament del recinte.

Actualment tant sols queda per excavar l'interior de l'església de Sant Pere -actual església parroquial, amb el culte obert-, una petita part entre els absis de Sant Pere i Sant Miquel, i algunes zones de l'hort que no van ser excavades en la seva totalitat.

Pel que respecte al registre de les Unitats Estratigràfiques (U.E.), amb un nombre entorn les 10.000) s'ha utilitzat el programa informàtic Stratigraf, de l'empresa Pròleg, fonamentat en el mètode Harris, el qual ens va facilitar l'enregistrament i la comprensió de les dades, convertint-se en una eina indispensable en la lectura estratigràfica del conjunt.

Per la realització de la planimetria arqueològica van ser una eina fonamental les noves tecnologies, amb una informatització dels plànols de les diferents U.E. (estructures, estrats, enterraments,..) en un programa d'ACAD i treballant amb coordenades UTM per tal de poder integrar tota aquesta informació en qualsevol plànol futur i també per tal de facilitar aquest treball interdisciplinari entre arqueòlegs, arquitectes, i d'altres intervencions en el procés de remodelació.

3. ESTAT ACTUAL DELS TREBALLS REALITZATS I TASQUES PENDENTS

A continuació presentem l'estat actual en què els troben els treballs a nivell de documentació i les tasques que queden pendents de cadascun d'ells.

3.1. Registre estratigràfic

Treballs realitzats:

Durant l'excavació arqueològica cadascun dels arqueòlegs encarregats d'un sector introduïa totes les descripcions i les relacions de cada U.E. en el programa informàtic abans esmentat.

Un cop finalitzat els treballs arqueològics van passar a revisar-se tot aquest gran nombre de U.E. entrades confrontant-se la informació amb el material i el dibuix arqueològic. D'aquesta important tasca tant sols es van poder fer exhaustivament aquelles U.E. que condicionaven els treballs de restauració, conservació i musealització del conjunt. Numèricament podem estar parlant d'un 25 % de l'excavació.

Treballs pendents:

Queda pendent la revisió de bona part de les U.E. per tal de poder establir unes cronologies definitives de tota l'excavació, la seva evolució tant a nivell històric com arquitectònic i la seva definitiva comprensió.

3.2. Registre planimètric

Treballs realitzats:

A l'igual que amb les relacions estratigràfiques durant l'excavació arqueològica vam anar introduint diàriament els dibuixos que generava el treball de camp a l'ordinador en un programa d'Acad. Aquest procés, però, va ser més lent que l'anterior per la complexitat de la feina. Per tota aquesta tasca es comptava amb la presència de dos dibuixants. Un cop acabada l'excavació va quedar encara un volum important de dibuix, el qual va anar treballant-se durant mig any més.

En aquests moments, a nivell de plantes tenim dibuixades en la seva totalitat totes les U.E. (murs, estrats, retalls, negatives, i els prop de 800 esquelets localitzats). A nivell d'alçats, de les U.E. tenim dibuixats bona part dels murs que quedaven afectats pels projectes arquitectònics de rehabilitació, sobretot els de l'antiga rectoria.

Treballs pendents:

Juntament amb la revisió de les UE caldria elaborar les plantes definitives que mostressin l'evolució històrico-constructiva del conjunt. El plantejament inicial que vam fer en el moment de començar l'excavació a nivell del dibuix d'ordinador amb la seva ordenació de les UE per capes ha permès que aquesta tasca pendent, tot i ser llarga, és molt mecànica.

3.3. Fotografia

Tota l'excavació està fotografiada tant a nivell digital com en diapositives, havent-se generat un important volum de material gràfic que està parcialment ordenat i classificat.

3.4. Material arqueològic

Treballs realitzats:

L'excavació va donar un gran volum de material de diferents èpoques, estils i tipus (sobretot ceràmica, material constructiu, elements escultòrics, vidre,

metall, numismàtica, ... etc). Tot aquest material està netejat, inventariat i siglat. D'aquell material que es va creure que tenia una importància tant a nivell històric, estilístic o artístic s'en va fer una selecció i es va procedir al seu dibuix i fotografia.

Comptem també amb estudis preliminars d'alguns d'aquests materials:

- Estudi de dos conjunts numismàtics apareguts en els nivells d'ús de la canalització d'aigües del primer baptisteri. Realitzat per Teresa Marot.
- Catalogació de les monedes recuperades en l'excavació d'època ibèrica i romana. Realitzat per Xavier Sanahuja.
- Catalogació de les monedes recuperades en l'excavació d'època medieval i moderna. Realitzat per Rafael Comas.
- Estudi dels elements epigràfics realitzats per Isabel Rodà.
- Estudi dels elements escultòrics realitzats per Montserrat Claveria.

Treballs pendents:

Creiem que el material recuperat durant les intervencions arqueològiques referents a les darreres campanyes (anys 1995, 1996-97 i 2001-2003) és prou significatiu com perquè sigui estudiat amb més profunditat. De tot aquest important volum es podrien fer estudis monogràfics del material numismàtic, de les àmfores, del grup de ceràmica ibèrica, del vidre (destacant el conjunt de llànties aparegudes en el pou de desguàs del baptisteri i que formarien part de la possible il·luminació del mateix), i també d'un important conjunt de material d'època moderna.

3.5. Material antropològic

Com ja hem mencionat anteriorment l'excavació va donar un gran volum d'esquelets de diferents èpoques, des dels primers enterraments relacionats amb el culte cristià fins als darrers enterraments al conjunt de principis de segle XX. De tot aquest important conjunt tenim l'estudi antropològic d'una part dels enterraments, concretament de bona part dels enterraments dels segles V al segle X (en total uns 500) elaborat per Xavier Jordana del departament d'Antropologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, sota la supervisió de la Dra. Assumpció Malgosa.

Tot aquest estudi antropològic queda pendent de ser completat amb la resta d'esquelets i sobretot de ser contrastat i ubicat en un context històric després de la lectura estratigràfica definitiva.

4. PROPOSTA D'ESTUDI

La importància del conjunt, sobretot pel que respecte al període episcopal dels segles IV al VI, ens fa pensar en la possibilitat d'elaborar un estudi definitiu que, en format de llibre, que permetés donar a conèixer aquest conjunt i la seva evolució històrico-constructiva. L'estudi és centraria en el moment episcopal, però fent referència als altres períodes (prehistòria, ibèric, romà, medieval i modern).

Alhora de fer l'estudi evolutiu creiem que és important una revisió d'aquelles Unitats Estratigràfiques que es refereixen al moment episcopal, ja que tant sols la lectura estratigràfica ens permetrà fer una periorització el més acurada possible. A mesura que anem fent aquesta lectura s'han d'anar elaborant les plantes arqueològiques definitives referides a totes aquestes estructures i elements arqueològics.

Pensem que també és molt important incloure un apartat referent a les intervencions arqueològiques anteriors, amb l'objectiu de recollir informació i fer una exhaustiva revisió que ens permeti entendre el conjunt. En aquesta revisió resultaria molt interessant poder digitalitzar alguns d'aquests plànols antics que poden ajudar a completar la planimetria general del conjunt.

El resultat final de l'estudi creiem que ha de ser ambiciós ja que estem davant d'un dels millors conjunts episcopals conservats en planta i en alçat en alguns casos (església de Sant Miquel i murs nord, sud i oest de l'antic baptisteri), amb la peculiaritat que està en una situació geogràfica immillorable, sense unes construccions urbanes que impedeixen la seva visita. També hem de destacar que estem davant d'un conjunt amb una intervenció arqueològica recent i que actualment és objecte d'una exhaustiva restauració i adequació.

La realització de l'estudi creiem que es pot realitzar en un període de 12 mesos, que inclourien tant la revisió de les Unitats Estratigràfiques, la lectura bibliogràfica, la realització de les plantes i la redacció definitiva de la publicació. El treball el realitzarien l'arqueòleg Antonio Moro i García que ha estat el director de les excavacions arqueològiques a les esglésies de Sant Pere durant les campanyes dels anys 1986-87, 1995, 1996-97, i 2001-2003, i que actualment és l'arqueòleg-conservador el Museu de Terrassa; l'arqueòloga M. Gemma Garcia i Llinares que ha estat la responsable de la documentació i dels dibuixos a nivell de planimetria al conjunt durant les campanyes del 1996-97 i 2001-2003; i la col·laboració del doctor Francesc Tuset que ha participat en les campanyes del 1995, 1996-97 i 2001-2003.

En el proper apartat presentem una proposta d'índex on detallem cadascun dels apartats que tindria l'estudi i el contingut de cadascun d'ells. Pel que refereix als apartats centrals de l'estudi i que pertanyen al conjunt episcopal poden sofrir algunes matitzacions en el moment en què establim els períodes definitius del mateix. Inicialment s'havia pensat en què l'estudi tingués unes 300 pàgines, però pensem que la complexitat de fases i plantes podria reduir el total a 200 i fer un petit annex on es recollissin aquelles plantes i alçats més destacats. El còmput final de pàgines el realitzem en base a aquesta segona possibilitat. Incloem en aquesta proposta la presència de fotografies i plantes, però aquestes es poden anar acabant de determinar en funció del text i de l'espai.

5. PROPOSTA D'ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

En aquest apartat s'explicarien els objectius de l'estudi, el finançament i la col·laboració entre les diferents institucions i entitats.

Nombre de pàgines: 4

Il·lustracions: -

2. SITUACIÓ I ENTORN DEL CONJUNT

Apartat referent a la situació i entorn del conjunt monumental de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa dins del Parc de Vallparadís i la seva relació amb el nucli urbà de l'antic poble de Sant Pere.

2.1. Entorn geogràfic

La configuració de l'istme de Sant Pere és el resultat de la confluència de dos torrents que han condicionat la presència d'assentaments humans i la seva evolució històrica.

2.2. Configuració urbana actual

El conjunt monumental es troba dins de l'antic poble de Sant Pere, el qual va annexionar-se a la ciutat de Terrassa l'any 1904.

Nombre de pàgines: 6

Il·lustracions:

- *secció de l'istme i la confluència als torrents,*
- *parcelari del segle XVI*
- *fotografia aèria del conjunt monumental*
- *fotografia aèria corresponent al parcel·lari realitzada l'any 2000.*

3. CONTEXT HISTÒRIC

Resum a nivell històric i documental del conjunt incidint en alguns aspectes que creiem que són rellevants: la creació de la seu episcopal d'Ègara; relació de bisbes egarencs; el paper del bisbe Nebridi i les reformes arquitectòniques; l'època carolíngia i la desaparició del bisbat; la parròquia de Sant Pere, etc.

Nombre de pàgines: 12

Il·lustracions:

- *Plànol de la diòcesi d'Ègara.*

4. HISTÒRIA DE LES INTERVENCIONS

Recull de les actuacions arqueològiques i de restauració que s'han realitzat al conjunt. Es pretén fer un recull exhaustiu de tota la documentació i informació existent per tal d'ajudar al nostre treball. Pel que fa a les intervencions arqueològiques, de les quals s'en conserva

planimetria en paper, seria necessari digitalitzar-la i ubicar-la dins del nostre arxiu per tal de poder fer un plànol complet.

4.1. Intervencions arqueològiques.

- 4.1.1. Intervencions de Fèlix Torres i Amat a l'església de Sant Miquel (anys 1814-1815).
- 4.1.2. Intervencions de J. Puig i Cadafalch (1906-1934).
- 4.1.3. Excavacions arqueològiques de J. Serra Ràfols i Epifani de Fortuny a l'interior de l'església de Santa Maria (any 1947).
- 4.1.4. Intervencions arqueològiques de Salvador Alavedra a l'exterior del conjunt l'any 1959 (plaça de Rector Homs i carrer Major de Sant Pere).
- 4.1.5. Intervencions arqueològiques d'Antonio Moro als anys 80 (carrer de la Rectoria, carrer Major de Sant Pere i Plaça del Rector Homs).
- 4.1.6. Campanya arqueològica de l'any 1995. Museu de Terrassa.
- 4.1.7. Campanya arqueològica dels anys 1996-97. Museu de Terrassa.
- 4.1.8. Intervencions arqueològiques dins del Pla Director dels anys 2000-2003.
- 4.1.9. Intervencions arqueològiques relacionades amb el seguiment de les llicències urbanístiques (carrer Major de Sant Pere, Avinguda Puig i Cadafalch i carrer de la Rectoria).

4.2. Treballs de restauració.

- 4.2.1. Intervencions de mossèn Arnella al segle XVII.
- 4.2.2. Intervencions de l'arquitecte Francisco de Paula del Villar a l'església de Sant Pere (any 1998).
- 4.2.3. Intervencions de J. Puig i Cadafalch i J. Martorell (1917/50).
- 4.2.4. Intervencions de J. Ambrós a les teulades de Sant Miquel i Sant Pere (1979/1980).

Nombre de pàgines: 20

Il·lustracions:

- *plànol de les intervencions de J. Puig i Cadafalch.*
- *Plànol del mosaic de l'exterior de Santa Maria*
- *Pànol general de les intervencions a l'exterior del conjunt.*
- *Plànol i secció de les intervencions de Serra Ràfols.*
- *Fotografies: fotos general de les antigues construccions de la vicaria, foto del retaule petri en el moment del seu descobriment, fotografia de les intervencions sota el mosaic, fotografia general de les excavacions de Serra Ràfols, fotografia de la monumentalització de Puig i Cadafalch.*

5. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Nombre de pàgines: 2

6. PROGRAMA DELS TREBALLS I METODOLOGIA

En aquest apartat explicarem com hem dividit l'excavació durant els treballs i els diferents programes que s'han usat pel seu registre així com la col·laboració dels diferents especialistes en estudis concrets (inventari material, estudi documental, estudi antropològic, estudi numismàtic,...) esdevenint una excavació pluridisciplinària..

Nombre de pàgines: 2

7. DESCRIPCIÓ I ANÀLISIS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Part central de l'estudi i amb més volum d'informació. Per tal de facilitar la comprensió dividim el treball en àmbits cronològics que no es corresponen a la divisió inicial en sectors de l'excavació, però que faciliten la comprensió de l'evolució del conjunt.

L'estudi es centrarà en els períodes relacionats amb la formació, funcionament i desaparició del Bisbat d'Ègara i posterior conversió en parròquia. Es farà, però, una petita ressenya tant de les fases anteriors (època prehistòrica, ibèrica i romana) com de les posteriors (època medieval i moderna). La divisió en diferents fases que avui presentem pot sofrir modificacions alhora d'establir cronologies més definitives.

7.1. Restes d'època prehistòrica.

Descobriments d'un vas de ceràmica del Neolític Final, més concretament de l'estil Veraza.

Nombre de pàgines: 2

Il·lustracions:

- *Dibuix i fotografia de l'olla Veraza.*
- *Plànol d'ubicació de les restes.*

7.2. Restes d'època ibèrica.

Trobada d'habitacions, diversos fogars, una fossa fundacional amb restes d'un bé, i sitges. El material ceràmic d'aquest període és abundant i es troba localitzat, fonamentalment, en els nivells d'inutilització de les sitges.

Nombre de pàgines: 5

Il·lustracions:

- *Planta general de les restes.*
- *Planta i secció d'algunes restes concretes (fossa fundacional, sitges,..)*
- *Fotografies d'algunes restes concretes.*

7.3. Restes d'època romana (segles I a.C.-III d.C.).

Com que a l'època ibèrica les restes d'aquest moment s'han conservat de forma aïllades i totalment desconnectades entre si. S'han localitzat les restes de sitges, 2 *lacus*, un petit forn per a coure ceràmica, 1 pou, murs i les restes de les estructures

aparegudes a la finca del carrer de la Rectoria. A tot aquest conjunt d'estructures caldria afegir les localitzades durant les excavacions de J. Puig i Cadafalch l'any 1934 sota el mosaic que es troba davant de l'església de Sant Maria i que ell mateix va atribuir a una casa romana.

Tot aquest conjunt d'estructures pensem que no es poden relacionar amb l'ubicació del municipi flaví d'Ègara, sinó que amb altres tipus de construccions.

Pel que respecte al material cal destacar la presència d'un fris decorat sobre pedra de Montjuïc, amb motius vegetals i d'un altre amb un relleu molt marcat d'un rostre masculí de perfil. Aquestes dues peces van ser reaprofitades com a elements d'una premsa d'oli o vi i van ser trobades inutilitzant sitges dels segles XI-XII.

Nombre de pàgines: 6

Il·lustracions:

- *Planta general de les restes.*
- *Algunes plantes de detalls d'estructures destacades (lacus,..)*
- *Fotografies d'algunes estructures destacades.*

7.4. Construccions funeràries cristianes. Segona meitat segle IV.

A mitjans del segle IV observem com les estructures anteriors són substituïdes per d'altres de noves que configuren espais funeraris, sense determinar la seva relació amb alguna altra construcció (església?). Malgrat no conèixer la configuració d'aquestes estructures, si són clares les funcions cristianes del conjunt que, mitjançant un aterrasament generalitzat, testimonià entre els absis de Santa Maria i Sant Miquel, corroborant l'inici constructiu religiós i cristià. Les construccions d'aquest moment semblen definir espais rectangulars on s'han localitzat diverses tombes amb cobertes de lloses i tombes de tegulae disposades a doble vessant, fet que suggereix una funcionalitat de cambres funeràries.

Nombre de pàgines: 5

Il·lustracions:

- *Planta general de les restes d'aquesta fase.*
- *Fotografies d'alguns elements a destacar (murs, tombes,..).*

7.5. Fase preepiscopal (400 - 450/460 d.C.)

Les intervencions dutes a terme dins de l'àmbit de l'església romànica a Santa Maria, dins l'edifici de l'antiga rectoria, i a l'entorn exterior immediat d'ambdues edificacions, ens han permès delimitar una construcció relacionada amb una possible església de culte cristià. Per aquesta fase hem documentat diverses reformes i ampliacions. En la construcció d'aquesta nova fase es van arrasar les estructures anteriors relacionades amb les primeres construccions cristianes de caire funerari.

7.5.1. Primera construcció.